

Asia: VN/6464/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluvirastosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Yleiset kommentit asetusluonnoksesta

Kommentit

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL kiittää mahdollisuudesta lausua Oikeuspalveluvirastosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. JHL katsoo, ettei asetusluonnoksen vaikutuksia henkilöstöön, johtamiseen, palvelujen saatavuuteen eikä toiminnan kustannuksiin ole arvioitu riittävän perusteellisesti. Tämän vuoksi asetusluonnos jättää useita keskeisiä kysymyksiä avoimiksi.

Oikeuspalveluviraston tavoitteena on organisaatorakenteen yhdenmukaistaminen ja henkilöstön yhdenvertainen asema, kuitenkin viraston esityksen mukaan viraston eri toimialoille tulee sekä maantieteellisesti että henkilöstömäärältään suuresti toisistaan eroavat toimistot. Johtavien julkisten oikeusavustajien, johtavien yleisten edunvalvojien ja johtavien talous- ja velkaneuvojen tehtävänkuvat tuskin voivat olla yhteneväiset, kun toimiston henkilöstömäärissä on merkittävän suuret erot. Tämä vaikuttaa lähiesihenkilöiden tehtäviin, joten esihenkilörakenne tulee hyvinkin todennäköisesti muodostumaan erilaiseksi eri toimialoilla. JHL katsoo, että henkilöstön tasapuoliseen ja yhdenvertaiseen kohteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota, mikäli toimistorakenne tulee voimaan asetuksen mukaisesti.

Oikeuspalveluviraston esityksen mukainen organisaatorakenne muodostaa virastolle valtavan haasteen esihenkilötoiminnan ja johtamisjärjestelmän uudistamisessa. Etäjohtaminen on uusi toimintatapa sekä esihenkilöille että henkilöstölle. JHL on huolissaan esihenkilötyön etäntymisestä sekä henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksista oman toimistonsa toimintaan. Lähiesihenkilöllä on keskeinen rooli työkyvyn tukemisessa, työhyvinvoinnin seurannassa, perehdyttämisessä sekä varhaisen tuen toteuttamisessa. Organisaatorakenteen muutoksessa tulee varmistaa, että esihenkilöillä on tosiasialliset mahdollisuudet hoitaa nämä tehtävät. Esihenkilöiden tosiasialliset mahdollisuudet päivittäiseen henkilöstöjohtamiseen, työkyvyn tukemiseen ja työhyvinvoinnin seurantaan eivät saa heikentyä organisaatiouudistuksen seurauksena.

Oikeuspalveluviraston esityksen mukaan muutokset vaikuttaisivat 74 vakituisiin esihenkilötehtäviin nimettyihin esihenkilöihin. Oikeusapupiirien aikaan osaan esihenkilötehtävistä on nimitetty tai tehtävämääräyksellä määrätty virkamies määrääjäksi esihenkilötehtävään, joka ei ole ollut määräaikainen, vaan tehtävät ovat jatkuneet vuosia. Nämä ketjutettuina määräaikaisina palvelussuhteissa tai tehtävämääräyksillä vuosia tehtäviä hoitaneet esihenkilöt tulee huomioida muutostilanteessa samoin kuin vakituisesti nimitetyt esihenkilöt.

2. Edunvalvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Viiden edunvalvontatoimiston malli muodostaa sekä maantieteellisesti että henkilöstömäärältään valtavat toimistot. Laajat edunvalvontatoimistot ja toimipaikkaverkoston supistaminen tulevat tarkoittamaan väistämättä sitä, että välimatka edunvalvojan ja päämiehen välillä kasvaa. Edunvalvontatehtävän hoitamiseen liittyy päämiehen henkilökohtaisia tapaamisia ja erilaisten omaisuuksien hoitamista. Yksittäisen toimiston laaja toiminta-alue vaikeuttaa omaisuuden hoitamista virkamiehen virkavastuun mukaisesti ja työaika kuluu liikkumiseen tarpeettoman paljon. JHL on huolissaan henkilöstöresurssin riittävydestä, kun matkustukseen käytettävä työaika lisääntyy sekä henkilöstön työhyvinvoinnista matkustuksen lisääntyessä ja käytettävä työaika on pois varsinaisesta asiakastyöstä, mikä heikentää palvelujen tuottavuutta.

100-160 henkilön edunvalvontatoimistot ovat henkilöstömäärältään kaksin-, jopa kolmikertaisen suuruisia verrattuna viraston muihin toimistoihin. Tämä tuntuu ristiriitaiselta siihen tavoitteeseen nähden, että johtamisjärjestelmä ja esihenkilörakenne ovat selkeät ja yhdenmukaiset. Edunvalvonnan päämiesmäärä on jatkuvasti kasvussa ja Oikeuspalveluvirasto on purkanut ostopalvelusopimukset, joten henkilöstömäärä tuskin tulee lähivuosina edunvalvontatoimistoissa merkittävästi pienenemään.

JHL on huolissaan toimistorakenteen muutoksen vaikutuksista henkilöstön työhyvinvointiin, työn tuottavuuteen, palvelujen saatavuuteen sekä henkilöstön pysyvyyteen. Uudistuksen vaikutuksia henkilöstöön, palvelujen saatavuuteen ja kustannuksiin tulee seurata systemaattisesti. JHL pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksista tehdään arviointi esimerkiksi kahden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

3. Talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

JHL pitää talous- ja velkaneuvonnan eriyttämistä Oikeuspalveluvirastossa omiksi toimistoikseen hyvänä ratkaisuna. Talous- ja velkaneuvonta on hyvin erilainen ala kuin oikeusapu, johon se on ollut liitettyä. Eriyttäminen mahdollistaa paremmin alan kehittämisen. JHL on esittänyt virastolle 8-10

talous- ja velkaneuvontatoimiston mallia, jolloin matkustamisen, työajanmenetyksiin ja henkilöstön kuormittumisen liittyvät riskit olisivat pienemmät ja palvelu säilyisi paremmin asiakkaiden saavutettavissa. Talous- ja velkaneuvontaa tarjotaan paljon etäpalveluna, mutta on myös asiakkaita, jotka eivät pysty asioimaan etäpalveluissa ja heille tulisi turvata mahdollisuus lähiasiointiin. Samanaikaisesti kotitalouksien velkaantuminen, maksuhäiriömerkintöjen määrä sekä taloudelliset vaikeudet ovat lisääntyneet, mikä korostaa helposti saavutettavien talous- ja velkaneuvontapalvelujen merkitystä.

JHL on huolissaan toimistorakenteen muutoksen vaikutuksista henkilöstön työhyvinvointiin, työn tuottavuuteen, palvelujen saatavuuteen sekä henkilöstön pysyvyyteen. Uudistuksen vaikutuksia henkilöstöön, palvelujen saatavuuteen ja kustannuksiin tulee seurata systemaattisesti. JHL pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksista tehdään arviointi esimerkiksi kahden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

4. Oikeusaputoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeusaputoimistojen määrän vähentämien alle puoleen nykyisestä määrästä on merkittävä muutos, joka yhdessä toimipaikkaverkoston supistamisen kanssa, vie palvelua kauemmas asiakkaista. Oikeusaputehtävät edellyttävät usein henkilökohtaisia tapaamisia, joiden toteuttaminen tulee lisäämään matkustamista osin asiakkaalle ja suuremmassa määrin oikeusavustajille.

Oikeusaputoimistojen nimet eroavat edunvalvonta- ja talous- ja velkaneuvontatoimistojen nimistä. Tämä tulee aiheuttamaan hämmennystä sekä henkilöstön että asiakkaiden keskuudessa, kun samalla alueella viraston eri toimialoilla palvelut tarjotaan erinimisissä toimistoissa. Oikeusaputoimistojen nimet tulisivat olla yhteneväiset ja linjassa Oikeuspalveluviraston muiden toimialojen kanssa.

JHL on huolissaan toimistorakenteen muutoksen vaikutuksista henkilöstön työhyvinvointiin, työn tuottavuuteen, palvelujen saatavuuteen sekä henkilöstön pysyvyyteen. Uudistuksen vaikutuksia henkilöstöön, palvelujen saatavuuteen ja kustannuksiin tulee seurata systemaattisesti. JHL pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksista tehdään arviointi esimerkiksi kahden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

5. Ehdotus viroista, joissa edellytetään erinomaista ruotsin kielen taitoa ja hyvää suomen kielen taitoa

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

JHL pitää hyvänä, että asiakkaiden kielelliset oikeudet turvataan riittävällä kielitaitoisella henkilöstöllä, myös saamenkielisten asiakkaiden oikeudet tulisi huomioida. Asiakaspalvelun kannalta on tärkeää erityisesti avustavan henkilöstön kielitaito. Kielitaitovaatimuksissa on huomioitava vaikutukset nykyiseen henkilöstöön eikä nykyisen henkilöstön asema saa heikentyä näistä johtuen. Kielitaitovaatimuksia määriteltäessä tulee huolehtia myös siitä, etteivät ne vaikeuta henkilöstön saatavuutta alueilla, joilla rekrytointi on jo ennestään haastavaa.

6. Edunvalvonnan sijaistoimistot

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Edunvalvontatoimistojen laajan toimialueen johdosta sijaistustoimiston etäisyys asiakkaan asuinpaikasta muodostuu hyvin todennäköisesti kohtuuttomaksi.

Turunen Harri
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry